

EK HAVADİS

Gayemizi kut olana yetirmek

SAYI :25

GELECEĞİN MESLEKLERİ

KUR KRİZİ

EFT HAVALE SWIFT

UZAYA DOĞRU ATILAN ADIMLAR

/@sbfiktisat

SBF İktisat Bölüm Başkan ' ından...

Değerli “Ekohavadis Dergisi” okuyucuları,
Pandemi ve etkilerinin ortaya çıkmasından sonra yüz yüze ilk kez bir araya geldiğimiz bir ders döneminin sonuna geldik. Elbette bu dönem, pandemi nedeniyle ailelerinin yanına gidip bu süre boyunca diğer arkadaşlarıyla görüşemeyen birçok öğrencimizin birbirleriyle hasret giderdiği, online eğitime alışmaya başlamaları nedeniyle yüz yüze eğitime adapte olmaya çalıştığı zorlu bir yarıyıl olarak hatıralarımızda yer alacaktır. Umarım böyle bir durumla tekrar karşılaşmayız. İlk dönemde tüm derslerinizde başarı gösterip, bir sonraki dönemde çalışmalarınızı yoğunlaştırarak başarı düzeylerinizi arttırmanızı ümit ediyorum.

Dergi için emek veren tüm arkadaşlara teşekkür eder, siz okuyucularımıza iyi okumalar dilerim.

Sahibi
SBF İktisat Bölüm
Başkanlığı
Adına

PROF.DR.
Veli YILANCI

Editör

Deniz ÜNSAL

Redaksiyon

Sevgi YENİLMEZ
Deniz MUTLAY
Hatice SÜREN
İrem ÇARPAR

Adres

Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi Terzioğlu
Kampüsü

Siyasal Bilgiler Fakültesi
Kat: 2

e-Mail:

sbfi.iktisat@comu.edu.tr

UZAYA DOĞRU ADIMLAR ATILIRKEN HANGİ ÜLKELER ÖN PLANA ÇIKIYOR?

Şüphesizdir ki uzay asırlardır insanoğlunun merak konularından biri olmuştur ve merak da araştırmayı doğurduğundan dolayı uzay ile ilgili bir çok araştırma konusu ortaya çıkmıştır. Örneğin; Uzay Nedir? Uzayın Büyüklüğü Nedir? Uzayda Hayat Var mı? Bu ve bunun gibi nice soru merak konusudur. Tarihsel bakış çerçevesinde, geçmişte cevap bulunmayan birçok soruya, değişen ve gelişen teknoloji sayesinde cevap bulmak mümkündür. Ancak unutmamak gerekir ki uzayın genişlemesi, insanoğlu için her zaman yeni bir keşif, cevap aranacak yeni bir soru demektir. İnsanların merak konusu, doğru orantıyla ülkelerin de merak konusu haline gelmiştir.

Günümüzde başta Çin, Amerika ve Rusya olmak üzere birçok ülkenin uzay ile ilgili ciddi girişimleri mevcuttur. Uzay biliminde ABD önde gözükse bile uzay konusunda ilk büyük adımları atan ülke Sovyetler Birliğidir. 4 Ekim 1957’de Sovyetler Birliği, ilk insan yapımı olan uyduyu başarılı bir şekilde yörüngeye yerleştirmiştir. Dört radyo anteni olan yaklaşık yarım metre çaplı küre şekliyle uzay çağının sembolü olan bu araca Rusça ‘uydu’ anlamına gelen ‘‘Sputnik’’ ismi verilmiştir. Gerçekleştirilen bu ilk, ilerleyen dönemde ülkeler arasında ciddi bir rekabete yol açacak, soğuk savaşın bir parçası haline gelecektir. İnsanoğlunun uzaya adımları konusunda önemli olaylara kronolojik sırayla bir bakacak olursak;

- 1957 - Moskova ilk yapay uydu Sputnik-1'i uzaya fırlattı.
- 3 Kasım 1957 - Uzayda ilk canlı(Sputnik 2)
- 1958 - İlk Amerikan uydusu Explorer I fırlatıldı.
- 4 Ocak 1959 - Güneş yörüngesine oturan ilk yapay uydu (SSCB, Luna-1)
- 7 Ağustos 1959 - Dünya'nın uzaydan çekilen ilk fotoğrafı(ABD, Explorer-6)
- 14 Eylül 1959 -Ay'a giden ilk uzay aracı(SSCB, Luna-2)
- 12 Nisan 1961 - Rus kozmonot Yuri Gagarin, uzaya giden ilk insan oldu.
- 5 Mayıs 1961 - ABD, astronot Alan B.Shepard'ı uzaya gönderdi.
- 25 Mayıs 1961 - ABD Başkanı John F. Kennedy, 60'lı yılların sonunda Ay'a insan gönderme hedeflerini açıkladı.
- 1962 - Astronot John Glenn, Dünya yörüngesinde tam dolanım yapan ilk, uzaya giden ikinci Amerikalı oldu.
- 16 Haziran 1963 - Uzayda ilk kadın – Valentina Tereskova (SSCB,Vostok-6)
- 15 Temmuz 1975 - Milletlerarası ilk uçuş(SSCB-ABD, Apollo-Soyuz Test Projesi)
- 12 Nisan 1981 - İlk Amerikan uzay mekiği Columbia, Kennedy Uzay Merkezi'nden hareket etti.

Bu kronolojide de görüldüğü üzere geçmiş dönemlerde uzay yarışlarına adını yazdıran öncü ülkeler ABD ve Rusya olarak karşımıza çıkmakta.

Günümüz tarihine yaklaştıkça ise Çin de gözle görülür şekilde Amerika ve Rusya ile ciddi bir biçimde yarışır hale geliyor. 2045 hedefinin "Uzay Liderliği" olduğunu belirten Çin, 20. yüzyılda Soğuk Savaş dönemi rekabetinin tetiklediği uzay yarışında bayrağı yeni yüz yıla taşıyarak lider olmayı hedefliyor. Ülke, son 20 yılda ürettiği uydu, roket, mekik, keşif araçları ve diğer donanımlar ile kendine yeterli uzay programı geliştirme konusunda ciddi mesafe kaydetti.

Bir kaç örnek verecek olursak, 2019'da "Çang'ı 4" robotik aracını Ay'ın karanlık yüzüne indiren Çin, bunu başarabilen ilk ülke oldu. Ay'ın yüzeyinden örnek toplaması planlanan "Çang'ı 5" aracını da 24 Kasım'da uzaya fırlattı. Çin Ulusal Uzay İdaresi (CNSA), 2023-2024 yıllarında yeni Ay görevine daha başlayacağını duyurdu. Bu ve benzeri birçok gelişmenin altına imzasını atan Çin, bugün ABD ve Rusya dışında insanlı uzay yolculuğu yapabilme kapasitesine ve tecrübesine sahip tek ülke konumunda bulunuyor.

Toparlayacak olursak, geçmiş yıllardan günümüze başta ABD, Rusya, Çin gibi ülkeler olmak üzere bu ülkelerin yanı sıra Afganistan, Brezilya, Bulgaristan, Kanada, Çin, Küba, Çekoslovakya, Avrupa Uzay Ajansı, Macaristan, Hindistan, İsrail, Japonya, Kazakistan, Malezya, Meksika, Moğolistan Sovyetler Birliği, Suudi Arabistan, Slovakya, Güney Afrika, Güney Kore, Suriye, Ukrayna, Vietnam gibi birçok ülke de uzaya gitmiştir.

Ülkemiz de geçtiğimiz yıl tamamen kendi geliştirdiği teknolojilerle uzaya ilk adımını atmış oldu. Ülkelerin ciddi yatırımlar sonucu girişmiş olduğu bu yarıştan anlaşılacağı üzere, önümüzdeki yıllarda şüphesizdir ki uzaydaki hakimiyet, dünyadaki gücün üzerinde çok büyük bir rol oynayacaktır.

HUKUK VE İKTİSAT ARASINDAKİ KARMAŞIK İLİŞKİ

Birçok açıdan hukuk ve iktisat birbiriyle bağımlı ve eş etkililik içindedir. ‘Hukuk ve ekonomi’ disiplinin tarihi yüzyıllar öncesine kadar gider. Aslında “hukuk ve ekonomi” disiplinler arası bilimin başarı öyküsü olup bu başarı ekonominin sağlam bir davranışsal teori oluşturmadaki gücüne atfedilir. Bu yazımda ise bunun sadece kısmi bir açıklama olduğunu savunacağım çünkü hukuktaki pek çok problem doğrudan insan davranışının yalnızca kendisiyle ilgili değildir. Bu nedenle, söz konusu sorunları veya hukuksal uyumsuzlukları incelerken hukuk ekonomistleri daha çok ekonomik analizin analitik mantığına itimat ederler.

Geniş anlamıyla hukuk kişisel ilişkileri yaptırımlar aracılığıyla düzenleyen bilim olarak tanımlanabilir. Ekonomik etkinlikler, üretim aşamasından tüketim aşamasına kadar kişisel ilişkilerin bir bölümü olduğundan, hukuk bu ilişkileri de düzenlemek durumundadır. Ekonomi, insani ihtiyaçlara göre kaynakların sınırlı olduğu günümüz dünyasında, bir rasyonel tercih bilimi olarak tanımlanmaktadır. Tercihler, üretim, mübadele ve tüketim davranışlarında ortaya çıkar.

Şule KILIÇ

Pozitif iktisat bilimi, ekonomik etkinliklerin bu aşamalarını gözlemleyip inceleyerek, ekonomi biliminin temel yasalarını saptamaya çalışır. Yani “olanı” gözlemler ve saptar; bu açıdan edilgen bir konumdadır. Hukuk bilimi ise etkindir. Yani hukuk bilimi “olması gereken” davranışı belirlemesi nedeniyle aktiftir ve dolayısıyla normatif iktisat yaklaşımı ile uyumludur.

Hukuk ve ekonomi, kıt kaynaklarla bağlantılı olarak insan davranışının nasıl organize edileceği temel kaygılarını paylaşır. Ekonomik piyasalar ve hukuksal kurumlar, rakip kullanım alanları ve kullanıcılar arasında kıt kaynakların hakkaniyet esaslarına göre dağıtılması konusunda alternatif mekanizmalar olarak düşünülür. Onlar sadece birbirinin alternatifi değildir, aynı zamanda birbirleri ile çok yakın sarmaşıktır. Hukuk kuralları çoğu kez ticareti kolaylaştırmak için tasarlanır. Bu arada ekonomik piyasalar, sözleşmelerin ve mülkiyet haklarının korunmasında mahkemeler gibi hukuk organizasyonları ile birlikte, sözleşme özgürlüğü ve mülkiyet haklarını içeren resmi ve gayri resmi hukuksal kurumlar tarafından şekillendirilir.

Hukuk ve Ekonominin Kısaca Tarihçesi

Tarihçesine bakıldığında, ‘hukuk ve ekonomi’ akımı ABD kökenli zannedilir. Aslında bu akımın kökleri Alman Tarihçi Okulu, Karl Marx ve Adam Smith’in yaklaşık iki yüzyıl öncesi çalışmalarına kadar uzanır.19.yüzyıl İngiliz ekonomistlerinden Leslie, “toplumda ekonomik fonksiyonun tam olarak işletilebilmesi söz konusu olduğunda, hukukun bütün alanlarında ekonomistin araştırma yapmasının gerekliliğini” öne sürmüştür.

Davalarda ekonomik analizin gelişim sürecine etki eden bir başka faktörse, ekonometrik metotlardaki gelişim olmuştur. İçeriğini bilinmeksizin yapılan basit talep analizlerinden, bugün bir birleşme/devralma sonrası fiyatın ne kadar artacağıının belirlendiği noktaya ekonometride sağlanan ilerlemeler sonrası gelinmiştir. Artık, rekabet davalarının ‘kalbi’ sayılabilecek pazar tanımının gerekli olup olmadığı sorgulanmakta, yapılan ekonometrik analizlerle pazar tanımlanmaksızın birleşme/devralma sonrası piyasadaki olası sonucun bulunabileceği iddia edilmektedir.

‘Hukuk ve ekonomi’ özellikle tek bir düşünür veya tek bir düşünce okulu ile tanımlanamaz. Giderek farklılaşan ve çeşitlenen, birkaç düşünce okulunu kapsayan ve en önemlisi hukuk sistemi ile ekonomik aktiviteler arasındaki ilişkilere yönelik olarak ciddi yeni kavrayışlar ve çözümler geliştiren bir disiplin olarak yoluna devam edecektir. Tüm dünyada pazarsız ekonomilerin piyasalı, kurallı ve kurumlu hale gelme eğilimi bu hızla gittiği sürece ve davranışsal yaklaşım geliştikçe ‘hukuk ve ekonomi’ akımının parlak bir gelecek vaat ettiği söylenebilir.

EFT, HAVALE, SWİFT VB. PARA TRANSFER SİSTEMLERİ

Günümüzde yaygın kullanıma ulaşan ve para aktarmada kolaylık sağlayan birçok kolaylık bankalar tarafından kullanıma açılmıştır. Bunların en yaygın olanları hepimizin bildiği EFT Havale şüphesiz. Kullanmakta olduğunuz banka kartı ve online bankacılık ayırt etmeksizin herkesin kolay ve anında para transferi yapmasını sağlıyor. Peki nedir bu EFT ve Havale nasıl kullanılır ve bankalar bu uygulamaları kullanmaya sizi nasıl teşvik eder inceleyelim.

EFT nedir, nasıl yapılır ve hesaba ne zaman geçer ?

EFT Merkez Bankası tanımına göre; “TCMB’nin işleticisi ve sahibi olduğu EFT sistemi, TL ile yapılan ödemelerin elektronik ortamla gerçek zamanlı brüt mutabakatını sağlayan sistem” olarak tanımlamıştır ve 1992 yılında kurulmuştur fakat 2000 yılında teknolojik gereksinim ve yenilikler ile yazılım ve donanımda mühim farklılıklar yapılarak kullanılmaya devam edilmiş bir sistem ve kullanımı yaygın olanıdır. Bu sistemde gönderilecek tutarın bir alt ve üst limitinin olmayışı, küçük miktarlı ödeme adedinin toplam ödeme işlemindeki payının çok yüksek olması, acil ve tutarlı ödemelerin yapılmasında risk taşıdığı için 7 Aralık 2012 yılında bankalar arası ödeme sistemi ve müşteriler arası ödeme sistemi olarak iki sisteme ayırmıştır.

Fatma ARICAN

Müşteriler arası aktarım hesaba ve ada yapılan ödeme işlemleri, ev, iş yeri, başka kira ödemeleri, kamu ödemeleri ve kredi ve maaş kartı ödemeleri gibi bankanın müşteri ismine kaydettiği ödeme türleri olarak yapılmaktadır. Bankalar arası ödeme de ise bankalar arası yapmış olduğu ödeme ve yurt dışı finansal kurumlara yaptığı sağladığı muhabirlik ödemeleridir.

Bunu yapmak artık teknolojik bir çağda yaşadığımız ve telefonda tablet ve bilgisayarlarımızdan yapabiliriz tabii ben bankaya gidip yaparım elektronik ortama güvenmem dersiniz siz bilirsiniz. Kullandığımız A Bankasının mobil uygulamasına girerek para transferi yapmak istediğimiz kişiye ait olan 26 haneli IBAN numarasını veya hesap numarasını kullanarak isim, soy isim ve transfer etmek istediğimiz para miktarını belirten EFT talimatı veriyoruz. Peki bu karşıdaki kişinin hesabına ne zaman düşecek?

TC Bankalar Kanunu açısından düzenlenen ve gün içerisinde yapılan işlemler 08.30- 17.30 saatleri arasında kişinin hesabına geçer.

Havale nedir nasıl yapılır hesaba ne zaman geçer?

Havale de EFT ile benzerlik gösterir fakat birebir aynı değildir. En önemli ve ikisini birbirinden ayıran fark EFT bankalar arası iken havale aynı bankayı kullanan bireylere para transfer etmek için kullanılır ve 7 gün 24 saat olarak yapılır. Gönderim süresi ve hesaba geçmesi bankalara göre farklılık göstermekle birlikte ortalama 10 dakika gibi bir sürede hesaba geçer. Para transfer etmek istediğimiz kişinin IBAN'ını ve isim, soy isim ve göndermek istediğiniz tutar şeklinde yapılır. Eğer kişi kendi hesapları arasında havale yapıyorsa ve kullandığı hesapları aynı bankaya aitse havale işlemi virman adını alır. Aynı zamanda hisse senetlerinin virmanı da yapılmaktadır. Aracı kurumlar arasında hisse transferlerinin gerçekleşmesi işlemidir. Aracı kurumlar bazen bu işlemlerden komisyon talep etmektedir. Havale işlemlerinde uygulanacak azami ücretler EFT işlemleri için belirtilen ayrımlara tabi olarak ilgili ücretlerin yarısı oranında uygulanır. 2021 Ocak ayında belirlenen hava ücretleri ise aşağıdaki gibidir.

	1.000 TL'ye kadar	1.000 TL-50.000 TL	50.000 TL ve üzeri
Mobil Uygulama	0,50 TL	1 TL	12,50 TL
İnternet	0,50 TL	1 TL	12,50 TL
Düzenli Ödeme	0,50 TL	1 TL	12,50 TL
ATM	1 TL	2,50 TL	25 TL
Şube/Diğer	2,50 TL	5 TL	50 TL

Banka havalesi olarak göndermek istenirse eğer alıcının ve göndericinin vadesiz hesaplarının aynı bankada bulunması gerekir. Bu işlem TL üzerinden yurt içi hesaplar arasındaki para transfer işlemlerinde tercih edilir.

Cebe havale seçeneğinde ise alıcının bir banka hesabı olması aranmaz ve elektronik ortamlar üzerinden alıcıya küçük bir komisyon karşılığında para gönderilebilir. Bunu yapmak için ilk şart ise bu işleme izin veren bir banka hesabınızın olmasıdır. Bazı bankalar bu işlemi gerçekleştirmek için kişinin T.C. kimlik bilgisi ya da sadece telefon numarası ile yapabilmektedir.

Cebe giden 6 haneli kod banka ATM'sinde ilgili işlem menüsüne girilmesiyle transfer edilen para kolayca çekilir fakat bu paranın azami 7 gün içinde çekilmemesi durumunda ise para göndericinin hesabına iade edilir.

Ya bilgileri yanlış girip parayı başka birisine havale ettiyse ne yapmalıyız? Bu durumla karşılaşmamız halinde ilgili bankanın müşteri hizmetlerini arayarak yanlış hesaba para gönderdiğimizi bildirmeli ve beklemeliyiz. Yanlış alıcı aynı bankanın müşterisi çıkarsa da konuyu anlatarak çözüme kavuşturabiliriz.

Döviz transferi (Swift) nedir?

Yurt içi ya da yurt dışındaki banka hesaplarına döviz olarak gerçekleştirilen tüm para transferleri SWIFT (Society for Worldwide Interbank Telecommunication/ Dünya Bankalar Arası Finansal Telekomünikasyon) sistemi ile gerçekleştirilir.

Bu işlemi yapmak için kullanılan koda ise Swift kodu denir. Bu kod 11 hanedan ve büyük harflerden oluşur. Bazı finans kuruluşlarının yaptığı işlere, kuruluşun merkezine göre bir veya daha fazla swift kodu olabilmektedir.

Operatörlerin bilgisayar aracılığıyla girdiği kodlar ve mesajlar karşı bankaya özel bir ağ yardımıyla iletilmektedir bu da olası bir bilgi hırsızlığının önüne geçer.

BIC Kodu olarak da karşımıza çıkar bunun anlamı Bank Identifier Codes (Banka Tanımlama Kodları) ifadesinin kısaltmasıdır.

Bu kanalı kullanarak para transferi yapıyorsak gereken bilgiler alıcı bankanın BIC kodu, alıcı bilgisi (kişi yada firma), alıcı banka adı/ şehir bilgisi, alıcı IBAN no/ hesap no olarak yapılır. İşlem saat 17.00'dan önce yapılmışsa iki iş günü, 17.00'dan sonra yapılmışsa 3 iş günü içinde karşı banka hesabına ulaşır. Bu işlemde de komisyon kesiliyor eğer siz alıcının hesabına direkt geçmesini talep ederseniz banka masrafları sizden kesiyor.

Fast Nedir?

FAST ise yine Merkez Bankası tarafından geliştirilen Fonların Anlık ve Sürekli Transferi anlamına gelen bir kanal olup farkı IBAN yerine Cep Telefonu NO, E-posta Adresi, T.C. Kimlik No, Pasaport No, Vergi No ile 7/24 transfer imkanı verir. Yaygınlaşan internet ağı kullanımı ve bankaların mobile dönmesi ve şubeye gitmenin azaldığı bu dönemde biz kullanıcıları kendine çekmeye devam ediyor. Yine tüm bankaların kullandığı EFT, Havale, Swift'le birlikte FAST'i de kullanıyoruz.

Hafta sonu ve resmi tatil günlerinde asgari bir tutarla bu işlemi gerçekleştirebilirsiniz.

ÜCRET ARTIŞININ İÇ YÜZÜ

2 bin 825 TL olan mevcut asgari ücret, 2022 yılı için yaklaşık yüzde 50 oranında bir artışla 4 bin 250 TL olarak açıklandı. Asgari ücrete günlük 47,5 TL zam yapıldı.

Öncelikle asgari ücretin tanımına bakalım: asgari ücret veya minimum ücret, yasal bakımdan işçilere ödenebilecek en düşük seviyedir; işçilere bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım, kültür vb. gereksinimlerini günün fiyatları üzerinden en az düzeyde karşılamaya yetecek ücret olarak tanımlanmaktadır (Asgari Ücret Yönetmeliği, 2004:4). İşçilerin, belirlenen sınırın altında emeğini satamayacaklarını belirtir.

Asgari düzeyde ihtiyaçların belirlenmesi, büyük kişilerin ve hanelerin ihtiyaçları ile alım güçleri, ekonomik, sosyal ve kültürel koşullar nedeniyle oldukça zor bir süreç gerektirmektedir. Başka bir ifade ile, asgari ücret düzeyi çok fazla değişken ile değerlendirilmek zorundadır, aşırı yüksek veya düşük belirlenmesi durumu ekonomik dengelerin bozulmasına sebep olur. Asgari ücret işçinin faydasını maksimize etmek için yüksek, işverenin maliyetini minimize etmek için de düşük olmak zorundadır.

Özde ÖZTÜRK

Peki asgari ücrete yapılan zam, enflasyona ya da mal ve hizmetlerde fiyat artışına neden olur mu, işverenlere sorun getirir mi?

Toplumda sanılanın aksine, evet. Reuters'a açıklamalarda bulunensektör temsilcilerinin söylediklerine bakarsak, zaten yüksek maliyet artışları ile mücadele eden firmaların asgari ücret artışını ürün fiyatlarına yansıtmak zorunda olacaklarını; aksi takdirde firmalarda yaşanacak sermaye erimelerinin istihdam kayıplarına neden olabileceğine dikkat çektiler. Bu da hem işverene, hem de işçiye sorun getirecektir.

Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği (TGSD) Başkanı Ramazan Kaya: "..Hem asgari ücret, hem hammadde, hem navlun fiyatları ve genel giderlerin artmasından dolayı Şubat ayından sonra bir önceki yıla göre ortalama yüzde 50 fiyat artışları ile karşı karşıya kalacağız..."

TOBB Hazır Giyim Ve Konfeksiyon Sektör Meclis Başkanı Şeref Fayat da, firmaların istihdam kaynaklı maliyet artışını fiyatlara yansıtacağını, aksi takdirde ayakta kalamayacağını belirterek: "Yeni yılla birlikte yeni maliyetlerin enflasyona etkisinin de artarak devam edeceğini düşünüyorum. Eldeki stokları fiyat artışı yapmadan satanlar olabilir ama sonrasında firmaların özsermaye yetersizliği sorunu çıkartır ki, o da daha kötü bir sonuç doğurur. Çalışanların azalması gibi." diye konuştu.

Birleşmiş Markalar Derneği Başkanı Sinan Öncel ise: "Fiyat artışları ile birlikte orta ve alt fiyat gruplarındaki alışveriş oranlarında düşüş tahmin ediyoruz. Bunun yanı sıra, önümüzdeki yıl üretimde de bir azalma olacağını tahmin ediyoruz.

Çünkü bu maliyetlerle herkes çok daha az ürün yaptırma yoluna gidiyor. Sermaye yapısı etkilendi. 100 ürün yaptıracağınız bir sermayeniz varsa şimdi aynı sermaye ile 60-70 ürün yaptırabiliyorsunuz. Sermayeniz yetmiyor buna." dedi.

Reuters'a değerlendirmede bulunan bir ekonomi yetkilisi: "Asgari ücretin enflasyona etkisi en az yüzde 3, en çok yüzde 10 olacak. Ortalama yüzde 5 diyebiliriz. Bunun diğer ücretlere de etkisi olacak. Enflasyon 2022'de %35-40 civarını görebilir. Ancak atılacak bazı adımlar da olacak. Kurdaki artışın hem mevcut, hem gecikmeli etkilerini göreceğiz. Enflasyon açısından sıkıntılı bir yıla giriliyor." dedi.

Ücret artışının sonuçlarını toparlayacak olursak:

1- Asgari ücretteki artışların fazla olması işverenlerin maliyetlerini arttırır ve bazı işletmeler bu yükü kaldıramayacağı için çalışanların sayısını azaltma yoluyla maliyeti düşürme yoluna gider. Bu, işsizliği artırır.

2- İç pazara mal satan işletmelerin bir bölümü maliyetlerine gelen bu yükü fiyatlarına yansıtır. Bu, enflasyonu artırır. -Ekonomide enflasyonun varlığından söz edilebilmesi için çoğu mal ve hizmet fiyatının süreklilik gösterecek şekilde değişim göstermesi gerekir.- İşletmelerin bir bölümü ise bu artışı fiyatlarına yansıtamaz ve zarar ederler. Bir süre sonra kapanan işletmeler görürüz. Bu da işsizliği artırır.

3- İhracata yönelik işletmeler dış pazarlardaki darlıklar nedeniyle maliyetlerine gelen bu artışı kolay kolay fiyatlarına yansıtamazlar. Bu, onların kârını düşürür, bazılarında zarara yol açabilir. İhracatta düşüşler ortaya çıkabilir.

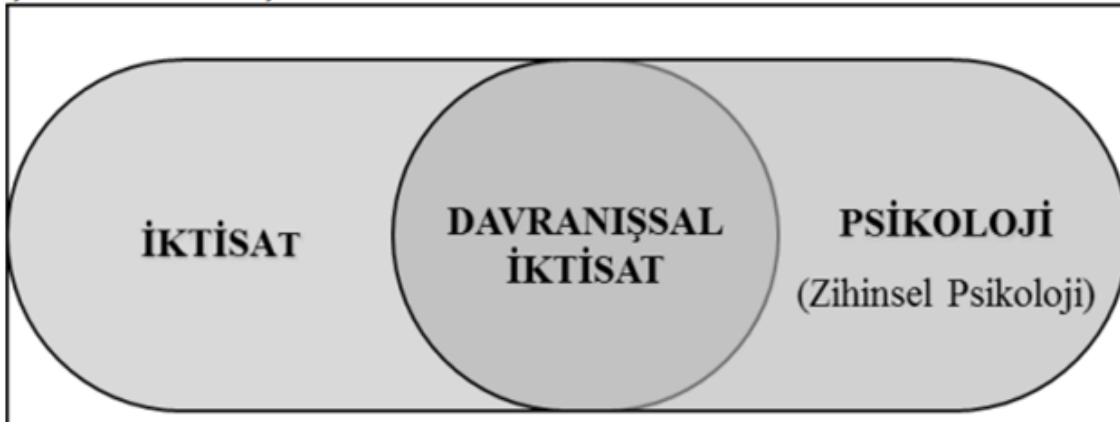
Türkiye’de ekonomik büyümenin gerçekleşmesi asgari ücretlere olumlu yansımaktadır. Ancak, aynı durum asgari ücretler için söylenemez. Asgari ücretle çalışan bireylerin elde ettikleri gelir yoksulluk ve açlık sınırının altında yer aldığı için yapılan harcamalar ekonomide canlanma oluşturmamaktadır. Böylece asgari ücrette yaşanan artışlar ekonomik büyümeyi etkileyememektedir. Ekonomi politikasına yön verenlerin asgari ücretin belirlenmesinde yoksulluk ve açlık sınırı gibi değişkenleri dikkate alması gerekmektedir.

DAVRANIŞSAL İKTİSATTA ÖNEMLİ KURAMLAR

Davranışsal İktisat, İktisat Biliminin bir alt dalı olup kişilerin iktisadi karar ve seçeneklerinde psikolojik, duygusal ve zihinsel faktörlerin etkilerini incelemektedir. İktisatçıların büyük bir çoğunluğu teorilerin testi sırasında bireyleri etkileyen psikolojik etkenleri süreç dışı bırakmışlar ve matematiksel analizler gerçekleştirmişlerdir. Bu durum teorilerde çelişkilere neden olmuştur. Teorilerdeki çelişkili durumlar ise davranışsal iktisadın temelini oluşturmuş ve iktisat biliminin psikoloji bilimi ile ilişkisini ortaya koymuştur.

Geleneksel iktisat teorilerinin bulgularının ölçülebilmesini sağlayan davranışsal iktisat, bireylerin daha sağlıklı ekonomik analiz ve davranış sergilemesine de olanak sağlar. Davranışsal iktisadın en önemli amaçlarından biri bireylerin davranış ve etkileşimlerini ne yönde kullandıklarına dair gözlem yapılabilmesidir. Bireyin, gelirini, zamanını veya elindeki varlıklarını nasıl kullanmayı tercih ettiklerini gözlemleyerek birey hakkında bilgi edinilebilir. Davranışsal iktisat sadece bireyin davranış ve analizlerine değil devlet politikalarının uyarlanması ve uygulanmasına da fayda sağlamıştır.

Emine MERAL

Davranışsal iktisat, birçok bilim dalı ile (sosyoloji, antropoloji, sosyal psikoloji) ilişkili olmasının yanı sıra psikoloji ile daha çok öne çıkmaktadır (Ghisellini ve Chang). Bu yüzden davranışsal iktisat; iktisat bilimi ile psikoloji biliminin kesiştiği noktada ele alınmalıdır. İlerleyen yıllarda psikolojiyi ekonomiden çıkarma yoluna gidilmiştir. Bu süreç içerisinde 20. yüzyıl başlarında Fisher ve Pareto gibi iktisatçılar insanların ekonomik seçimler yaparken ne hissettiklerini ve düşündüklerine yer vermiş olmalarına rağmen 20 yüzyıl ortalarında iktisadi teorilerdeki psikolojik çalışmaların büyük oranda yok olduğunu söyleyebiliriz.

Davranışsal iktisattaki önemli araştırma konusu Beklenen Fayda Teorisidir. Beklenen Fayda Teorisi esnek bir konu olduğu için araştırmalar da kullanılmıştır. 1950'lerden sonra yapılan çalışmalar eleştirilere sebep olmuştur. Bu çalışmaların en önemlisi Allais ve Ellsburg paradokslarıdır. Allais, Ellsburg ve Markowitz tarafından ortaya atılan sonuçlar o dönemde anlaşılmamıştır.

İktisatçılar ortaya atılan sonuçları yok saymamaya başladıkları zaman psikoloji bilimindeki teorilerin geliştirilmesine ve üretilmesine katkı sağlamıştır. 1960'lı yıllardan itibaren zihinsel psikoloji iktisadi kararlarda araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ward Edwards, Duncan Luce, Amos Tversky ve Daniel Kahneman gibi psikologlar; modellerini karşılaştırmak için Beklenen Fayda Teorisi gibi iktisadi teorileri kriter olarak kullanmaya başlamışlardır.

Diğer bir dönüm noktası ise Simon'un rasyonaliteyi eleştirmesi ile başlamıştır. Simon, bireylerin iktisadi seçim yaptıkları sırada zihindeki bilgilerin nereden geldiğini sorgulayarak rasyonalite kavramını geliştirmeye çalışmıştır. Beyindeki karmaşık-yapay sistemin ve bireyin güdülerinin iktisadi karar almadaki işleyişinin belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Tarih boyunca davranışsal iktisat nasıl gelişimi Şekil 2'de gösterildiği gibi vurgulanmaktadır. Adam Smith, David Hume, Jeremy Bentham, Francis Edgeworth, Owen Fisher gibi önemli isimler davranışsal iktisadın öncüleri olarak kabul edilir. Davranışsal iktisat araştırmalarında öncü olarak; George Katona, davranışsal iktisadın temsilcilerinden biridir.

Katona, "Ekonomik Davranışın Psikolojik Analizi" adlı kitabında; İnsan psikolojisini analiz dahil ederek araştırmalarına devam ederler. Bu nedenle, Katona Psikolojinin iktisat teorisine dahil edilmesi gerektiğine işaret eden ilk iktisatçıdır. Eski Davranışsal İktisat dönemi içinde anılabilecek Herbert Simon, Harvey Leibenstein ile Tibor Scitovsky gibi isimler; psikolojinin kişisel ekonomik karar verme süreci üzerindeki etkisini araştırarak, davranışsal ekonomiye önemli bir katkılarda bulundular.

İktisat ile psikoloji arasındaki ilişkiye ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu ilginin öncüleri Yeni Davranışsal İktisat döneminde yer alan kişilerdir. Bu dönemin önemli bir özelliği de çalışmaların Nobel Ödülü almasıdır. Başarısını 2002 Nobel Ödülü ile taçlandıran ilk kişi Psikoloji alanında bir akademisyen olan Kahneman olarak kabul edilse de aslında İktisadın; davranış temelli bir bilim olmasında "sınırlı rasyonalite" kavramı ile katkı sağlayan Simon, bu alanda ilk kez 1978'de Nobel Ödülü'nü almıştır.

Sonuç olarak; Davranışsal iktisat, ekonomik birimlerin eksik enformasyon ve yetersiz zihinsel kapasite gibi nedenlerle çoğu zaman irrasyonel davranış, karar ve seçimlerde bulunabildiklerini ortaya koymaya çalışan bir araştırma alanıdır. İktisat ve psikoloji bilimlerinin ortak bir paydasında ortaya çıkan ve gelişimini sürdüren davranışsal iktisat özellikle zihinsel hata ve yanılığlara odaklanarak, bu alanda teorik, analitik, ve deneysel çalışmalar yürütmektedir.

DÜNYANIN EN İYİ 5 EĞİTİM SİTESİ

ALİSON

Çoğunlukla iş, teknoloji ve sağlık alanlarında kurslar sunan Alison, eğitim ve beceri kazanmak için harika imkânlar sunan dünyanın en büyük ücretsiz öğrenme platformudur. İlk olarak 2007 yılında başlayan Alison'ın odak noktası, herkes için herhangi bir yerde ve zamanda, herhangi bir konuda ücretsiz çevirim içi eğitim vermektir. Site, özellikle Stanford, Yale gibi üniversitelerin sertifika ve diploma kursları ile oldukça ilgi çekici görünüyor.

KHAN ACADEMY

Tamamen ücretsiz bir eğitim kütüphanesi olarak tanımlayabileceğimiz Khan Academy, herkes için her yerde birinci sınıf eğitim sunan bir kuruluştur. İlk olarak 2006 yılında Salman Khan tarafından hayata geçirilen platform, bugün aralarında Google, Bill ve Melinda Gates Vakfı'nın da olduğu çok sayıda kurucu ortağa sahiptir. Daha geleneksel akademik konulara odaklanan Khan Academy, aralarında matematik, bilim, ekonomi gibi konuların olduğu video ve metin tabanlı materyallerden oluşan kurslar sunar.

Selin ŞENTÜRK

EdX

Konu uzaktan eğitim olduğunda edX, dünyanın en iyi üniversitelerinden 2,800'den fazla kurs ile 25 milyondan fazla öğrenciye hizmet veren en iyi sitelerden biridir. 2012 yılında Massachusetts Institute of Technology ve Harvard University tarafından kurulan edX, bugün 140 eğitim kurumundan ücretsiz çevirim içi eğitim sunan etkileyici ve kaliteli bir platformdur. Geleneksel eğitimin maliyet, yer ve erişim gibi 3 ana engelini ortadan kaldırmayı amaçlayan küresel bir kuruluş olan edX, aynı zamanda Harvard, MIT, Caltech, ETH Zurich, Imperial College London gibi prestijli üniversitelerden lisansüstü derecelerde diploma programlarına da sahiptir.

OPEN CULTURE

Open Culture Online Courses; sizlere birçok üniversiteden yaklaşık 1200 eğitimi ücretsiz sunan bir site! Sitede öğrencilere yönelik 800 ücretsiz video, 500 ücretsiz e-kitap, 300 dil kursu içeriği ve 1000'den fazla üniversite ders videosuna ulaşabilirsiniz. Üniversite ve bölüm bazında arama yapma olanağı size üniversite başvurularınızda mülakat aşamasında önemli bir kaynak oluşturacaktır.

COURSERA

Dünyanın dört bir yanından 45 milyondan fazla öğrenci ve 150 üniversite ve kuruluşla iş ortaklığı yapan Coursera, ücretsiz online eğitim veren siteler arasında ilk sırada olmayı hak ediyor. Birçok üst düzey üniversite, müze ve vakfın 3,900'den fazla yüksek kaliteli kurslarına sahip web sitesi, birçok farklı konuyu incelemek ya da farklı okullardan ders almak isteyenler için son derece faydalıdır. Herkes tarafından erişilebilir olan Coursera, çoğu ücretsiz olan kursların sonunda, eğer almak isterseniz ücretli bir resmi sertifika sunuyor.

Eğer yükseköğrenim ücreti vermeden üniversite eğitimi almak istiyorsan, Coursera sizin için en iyisidir. Bu internet sitesi her alanda, profesyoneller tarafından psikoloji, tarih ve edebiyat dersleri içermektedir. Bu derslerin hepsi dünya genelinde en iyi yerlerde eğitim veren profesörler tarafından düşünülmüş ve oluşturulmuştur.

EKONOMİK BÜYÜME KALKINMA İLİŞKİSİ

Günlük yaşamda çoğu kez birbiri yerine kullandığımız büyüme ve kalkınma kavramı birbirinden farklı anlamlar taşır. Ekonomik büyüme ve Ekonomik kalkınma gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için büyük önem taşır.

Peki, ekonomik büyüme ve kalkınma nedir? Nasıl olmalıdır?

Ekonomik büyüme gelişmiş ülkeleri ilgilendirirken ekonomik kalkınma genellikle gelişmekte olan ülkeleri ilgilendirir. Ekonomik kalkınma ülkenin ekonomik anlamda ilerleme sağlamasının yanında sosyal, siyasi ve kültürel gibi birçok alandaki gelişmeyi kapsamaktadır. Ekonomik büyüme ekonomik faktörlerinin kişi başına reel milli geliri yükseltecek şekilde sürekli artması şeklinde tanımlanabilir. Ekonomik büyümenin kaliteli sürdürülebilir kapsayıcı ve akıllı büyümesi gerekir. Aksi takdirde büyüme gerçekleşirken rakamlar yanıltıcı olabilir yani GSYH artarken diğer ekonomik faktörlerde ciddi bozulmalar görülebilir.

Beste SUKUŞU

Kalkınma konusu 2.Dünya Savaşından beri bütün ülkelerin üzerinde durdukları ana sorunlardan biridir. Kalkınmadan söz edebilmemiz için üretim hacmindeki artışın devamlı ve reel olması gerekir. Kalkınma aynı zamanda sosyal sorunları çözerek büyümedir. Kalkınmanın amacı daha iyi bir yaşam sağlamak için artan ekonomik olanakları sosyal sorunların çözümlenmesinde kullanmaktır.

Ekonomik kalkınma, uzun dönemde ekonomik büyümenin yanında, ekonomik yapının ve çıktı dağılımının değiştirilmesini öngörmektedir. Toplumda yoksul kesimi oluşturan bireylerin maddi refahının iyileştirilmesinden, tarım sektörünün üretimdeki payının azaltılıp, sanayi ve hizmetler sektörünün paylarının artırılmasına, eğitim sisteminde kalitenin yükseltilmesinden, becerikli işgücünün yetiştirilmesine kadar çok geniş bir alanı kapsayan bir kavramdır. Ekonomik kalkınma kavramı daha çok az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeleri ilgilendiren bir kavramdır.

Ekonomik kalkınmanın birçok göstergesi bulunmaktadır. Ekonomik faktörleri şunlardır: Doğal kaynaklar, yatırım ve sermaye birikimi, dış ticaret, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, teknolojik altyapı, finansal gelişme, ekonomik büyüme, vergi, gelir dağılımı. Ekonomik kalkınma çok boyutlu bir süreçten oluşmaktadır ve ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek uzun uğraşlar gerektirmektedir. Kalkınma, bir ülkede toplumun sosyo-ekonomik yapısının değişmesi ve nüfus başına düşen üretim hacminde meydana gelen önemli ve reel artıştır, refah seviyesinde beliren yükseliştir.

Ekonomik Büyüme

Bir ülkenin, sahip olduğu kıt kaynakların miktarını artırarak veya onların kalitelerini iyileştirerek üretim imkanları sınırını genişletmesi veya üretim teknolojisini ve kurumsal çerçeveyi değiştirerek daha yüksek üretim düzeylerine çıkması “ekonomik büyüme” olarak ifade edilmektedir. Başka bir tanımla ekonomik büyüme üretim faktörlerinin kişi başına reel milli geliri yükseltecek şekilde sürekli artması şeklinde de tanımlanabilir. Ekonomik büyüme açısından en önemli gösterge milli gelirdir. Milli gelir, bir ülke ekonomisinde ekonomik faaliyetlere katılan üretim faktörlerinin belirli bir sürede genel olarak bir yıllık süre içinde elde ettikleri gelirler toplamıdır. Bir ülkenin ekonomik refah düzeyini milli gelir gösterir.

“Kişi başına milli gelir” de ülkenin refah seviyesi hakkında daha iyi fikir veren bir kavramdır. Bunun için milli gelir o ülkenin nüfus miktarına bölünür ve kişi başına milli gelire ulaşılır.

Milli gelire bağlantılı başka kavramlar da söz konusudur. Bunlardan “gayri safi milli hasıla (GSMH)” toplumun içinde tüm üretim faktörlerinin (doğal kaynaklar, emek, sermaye ve girişim) birlikte yaratmış oldukları mal ve hizmetlerin piyasa fiyatları ile miktarlarının çarpımları toplamı GSMH yı vermektedir. “Kişi başına milli gelir” de ülkenin refah seviyesi hakkında daha iyi fikir veren bir kavramdır. Bunun için milli gelir o ülkenin nüfus miktarına bölünür ve kişi başına milli gelire ulaşılır. Nominal ve reel milli gelir kavramları da önemli kavramlardır. “Nominal milli gelir”, gelirin para ile ifade edilen şeklidir. “Reel milli gelir” de nominal milli gelire satın alınabilecek mal ve hizmet miktarıdır. Nominal milli gelir aldatıcıdır bizi ilgilendiren reel gelirdir. İşsizlik oranı, ÜFE(üretici fiyat endeksi), TÜFE(tüketici fiyat endeksi), bütçe dengesi, dış ticaret dengesi, ödemeler dengesi gibi kavramlar da önemlidir.

Ekonomik kalkınma kavramı ile ekonomik büyüme ve gelişme terimlerinin bazen eş, bazen de farklı anlamlar taşıyacak şekilde kullanıldığı görülür Eş anlamlı olarak: Büyüme ve kalkınma eş anlamlı kavramlardır. Bunlar, bir yıllık bir süre içinde, nüfus başına düşen üretimde meydana gelen artışı gösterirler.

Büyüme niceliktir, kalkınma büyümeyi de sağlar. Ekonomik kalkınmanın en iyi ölçüsü üretimden nüfus başına düşen paydır, bu payda meydana gelen artıştır. Çünkü ancak bu halde toplumun yaşama düzeyinde, refah seviyesinde bir iyileşme, bir yükselme olabilir. Fakat burada, üzerinde durulması gereken önemli konu şudur: Nüfus başına düşen üretim, bilindiği gibi bir ortalama değildir. Gerçek durum bu ortalamadan çok farklı olabilir. Yani ekonomik kalkınma ekonomik büyüme gibi sadece rakamlara değil o ülkede yaşayan insanların refah düzeyiyle de ilgilidir.

KUR KRİZİ

Kur krizi denildiğinde temel olarak para birimlerinin değerindeki ani iniş çıkışlardan bahsedilir. Kur şoku olarak da bahsedilen kur krizlerinin enflasyondan faiz oranlarına, ithalat ve ihracattan istihdama kadar yayılan etkileri bulunmaktadır. Gelin biraz da bu etkilerden bahsedelim. Bilindiği üzere enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin sürekli ve hissedilir şekilde artmasıdır. Dolayısıyla dönemimizdeki gibi Türk Lirası hızla değer kaybettiği zaman ithal edilen tüm ürün ve hizmetlerin fiyatlarında artış oluyor. Bu olay ise kur krizinin enflasyona etkisi olarak gösterilir. Bir diğer etki ise ihracatta gözlemlenir. İhracattaki artışın ana belirleyicisi, dış talepteki artıştır. İkinci unsur işgücü maliyetleri seviyesidir, üçüncüsü iç talep seviyesindeki değişikliklerdir ve dördüncü unsur döviz kurlarıdır. Kur krizi, ihraç edilen ürünlerin uluslararası piyasalarda daha rekabetçi hale gelmesini sağlarken ithalatın maliyetini artırır.

Bir başka etki ise faiz oranlarında görülür. Genel kabul gören ekonomi teorisinde, faiz oranlarının düşük tutulmasının enflasyon yaratacağı ve enflasyonun arttığı bir dönemde de fiyat artışlarını dizginlemek için faiz artırımına gidilmesi gerektiği görüşü bulunmaktadır.

Deniz MUTLAY

Ekonomi teorisine göre faiz indiriminin etkileri

İstihdama olan etkisinde ise kur şoku nedeniyle yükselen enflasyon, tüketicilerin alım gücünü etkiler ve ücretler enflasyonun artış hızı oranında yükselmezse tüketime olumsuz yansıyor ve azalan tüketim de şirketlerin işten çıkarma yoluyla maliyet kısmasına neden olabiliyor.

Ekonomik Krizin Nedenleri Nelerdir?

Ekonomik krizler, reel ve finansal sektörlerde arz fazlalığı veya talep daralmasından kaynaklanabilir. Gerek arz, gerekse talep krizinin ortaya çıkmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Ekonomik krizler, organizasyon dışı konjonktürel nedenlerden kaynaklanabileceği gibi organizasyon içi nedenlerden de kaynaklanabilir. Ekonomik krizlerin nedeni, her zaman 'ekonomik nedenler' olmayabilir.

Siyasal, ekonomik, teknolojik ve ekolojik alanlardaki hızlı değişim ekonomik krizlerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Örneğin, siyasi alanda yaşanan hükümet bunalımları, askeri darbeler, siyasi istikrarsızlık ortamı krizlere neden olabilir. Bunun yanı sıra, dünyada yaşanan hızlı ekonomik değişimler de krizlerin ortaya çıkmasına neden olurlar.

Dönemimizde de benzer sorunlar ile karşı karşıya olduğumuz için bu ay böyle bilgilendirici bir yazı yazmak istedim. Umarım dönemimizde yaşadığımız bu kur krizini en az hasarla atlatmayı başarabilir ve tekrardan Türk Lirasının değerlendirildiğini görebiliriz.

GÜNEY DENİZİ ŞİRKETİ BALONU

Tarihin her döneminde çeşitli ekonomik sorunlar ile karşılaşırız. Bu sorunların çok derinlere inmesini kriz, balon, çöküş gibi kavramlar ile açıklıyoruz. 1720’de İngiltere’de gerçekleşen ekonomik kriz ‘Güney Deniz Şirketi’ balonu olarak adlandırılmaktadır. Bu krizin doğrudan sorumlusu Güney Deniz Şirketi olması nedeni ile krize onun ismi verilmiştir. Krizi ele alırken krizin ana sebebi olan Güney Deniz Şirketi’nin tarihsel gelişiminden başlamak daha doğru olacaktır. 1700’li yıllarda İngiltere’nin kamu kurumlarının hepsinin kendi borç tabloları vardı ve genel olarak kamu kurumları kimseye hesap vermezlerdi. 1710 yılında muhafazakarlardan olan Robert Harley Maliye Bakanlığı’na atanıyor.

Harley İngiltere’nin tüm kamu kurumlarını inceleyerek devlet borcunun 9 milyon pound olduğunu hesapladı. Ancak devlet kasasında bu miktarı karşılayabilecek para mevcut değildi. Harley borçları karşılamak için yatırımcı ve finansman aramak ile meşgul oldu. John Blunt isimli yeni bir yatırımcı İngiliz hükümetine 20.000 pound’u düşük faizle borç vererek bundan sonraki İngiltere tarihinde önemli yer almayı başardı. 1711 yılında Blunt bir şirket kurulmasını ve İngiliz devletinin tüm borcunun bu şirkete aktarılmasını Robert Harley’e teklif etmesi ile beraber bu teklif kabul gördü.

Süleyman AMANNAZAROV

1711 yılında Güney Deniz Şirketi kurulmuştur. Şirket devletin tüm borçlarını üstlenerek karşılığında kendine ayrıcalıklar edinmeyi başardı. O zamanlarda Güney denizi olarak nitelendiren yer Güney Amerika civarındır ve şirket Güney Amerika’da köle ticaretini yapmada tekel ayrıcalığını elde etti. Genel olarak şirketin tarihsel gelişim süreci öyledir. Bu süreci takip eden dönemlerde İngiltere’nin ulusal borcunun yüzde 20’sinden fazlasını elinde bulunduran şirket, borcun yeniden yapılandırmasını sağlayarak, hisse senedinde artış yapabilme hakkını elde etmiştir. Hükümet, şirketin değerinin artması karşılığında, hükümet borcunun maliyetlerinin de giderek azalacağı öngörmüştür. Sonuç olarak şirket devamlı hisse senedi artışına başvurarak piyasadaki yüksek talebi karşılamış ve hisse senedi fiyatları başlangıçta yaklaşık 100 pound iken süreç sonunda 1000 poundun üzerine çıkmıştır. Şirketin finansal değeri, maddi varlıklarının 5 katına ulaşmıştır.

NFT NEDİR?

Pek çok sektörde olduğu gibi sanat sektörünün de geleceği, tüketicilerin tercihleriyle şekillenmeye, dijitalleşmeye devam ediyor. Son birkaç yıldır üretilen sanat eserleri, NFT olarak blockchain alt yapısına bağlanıyor. Böylece taklit edilme endişelerini ortadan kaldırarak hem sanatçıların eserleri korunuyor hem de eserler yüksek meblağlara alıcı buluyor.

NFT'nin açılımı Non-Fungible Token. Bunu Türkçeye değişimi mümkün olmayan para ya da çip olarak çevirebiliriz. Özel bir kriptografik token türü olan NFT, Bitcoin gibi kripto para birimlerinin aksine, karşılıklı olarak birbirinin yerine geçemez. Bu durum NFT ye aktarılan bir sanat eserinin özgünlüğü kolayca doğrulanabilir hale getirir. Dijital imza niteliği kazandırılarak eserlerin kopyalanmasının önüne geçilir.

İngiliz Ressam Sacha Jafri ise bu durumu; "Bir sanat eserini tarayan bir yazılım var. Taklit edilemez. Kesinlikle imkânsız. Boş bir kâğıt parçası ile başka bir boş kâğıdı tararsanız, bunlar farklıdır, çünkü bu yazılım, arasındaki farkı tanıyor." Sözleriyle açıklıyor.

Cansu TÜRK

NFT'lere neden yatırım yapılıyor?

NFT'nin müzik, film, moda, spor gibi birçok alanda etkilerini görmeye başladık. Müzisyenler, sporcular hatta dünyaca bilinen markalar NFT'leri kullanarak blok zincirleri üzerinde çalışmalarını yayınlamayı planladığını duyurdu.

Pek çok insan, çevrimiçi bir topluluğun parçası olmak için NFT'lerin dünyasını satın alıyor. Pahalı NFT'ler, sosyal medya hesaplarında zenginlik göstermek için birçok kişi tarafından profil resimleri olarak kullanılıyor. Belirli NFT'lere sahip olmak size özel içeriklere ve canlı etkinliklere erişim sağlayabiliyor.

Yatırımcılar, kısa sürede büyük miktarda para kazanmak için NFT pazarlarını kullanıyor. Tek bir NFT birden çok kez satın alınabilir ve satılabilir, ancak alıcı, her satışta orijinal sahibine veya yaratıcısına yüzde 10 civarında bir telif ücreti ödemek zorunda.

Euronews'e konuşan Jumy'nin Kurucu Ortağı Charles Morin, "NFT, tam izlenebilirliğe sahip olduğu için, eseri ilk yapandan en son sahibine kadar takip edebiliyorsunuz. Yani sanatçı yüzde 5, yüzde 10 ya da yüzde 50'ye kadar komisyon telif ücreti isteyip istemediğine karar veriyor. Ve eserin sahibi her değiştiğinde hikayesini de takip edebiliyorsunuz. Böylece sanatçılar telif ücretlerinden bir miktar para alabiliyorlar." dedi.

NFT'lere katılım ister finansal çıkarlardan ister sanat eseri sevgisinden, isterse sadece gösteriş merakından kaynaklansın, bu piyasanın geleceği oldukça parlak görünüyor.

ROBOTLARIN SAĞLIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ VE KATKILARI

Robotların sağlık sektörüne etkilerine ve katkılarına bakarsak birçok alanda fayda sağladığını söyleyebiliriz. Covid salgını virüsün başkalarına bulaşabilecek olması riski nedeniyle robotların özellikle hastanelerde kullanımında büyük bir artış olduğunu söyleyebilmekteyiz. Örnek vermek gerekirse eğer robotlar bağımsız bir şekilde hastaların odalarını temizliyor bu da bulaşıcı hastalık olan bölümlerde insan temasını azaltmaya yardımcı olmuş oluyor. Tıbbi Robotlar kronik hastalığı olan hastaların kişiye özel ve sık izlenmesini, akıllı tedavileri ve yaşlı hastaların sosyalleşmesini desteklemektedir. Mobil temizleme ve dezenfeksiyon robotlarına baktığımızda sağlık sektörüne yardımcı olduklarını görebiliyoruz.

Hizmet robotları malzeme ve çarşafı taşıyıp sağlık çalışanlarını patojene maruz kalmasından koruyup güvende kalmasını sağlamaktadır. Sosyal robotlarda yatakların taşınmasına yardımcı olup sağlık çalışanlarına bu konuda da yardımcı olabilmektedirler.

Hareket kontrol teknolojisinin gelişmesiyle birlikte cerrahi asistan robotları daha hassas hale gelmiştir. Cerrahi robotlara baktığımızda cerrahların büyük kesik açmasına gerek kalmadan mikro cerrahi işlemler yapmasına yardımcı olduklarını da görmekteyiz. Ve bu robotların gelişmekte olduğunu görmekteyiz.

Seren KURT

Cerrahi robotların sürekli gelişimi ile yapay zekâ robotları, sinirlerden ve diğer engellerden kaçınırken vücudun belirli bölgelerinde hareket etmek için bilgisayar vizyonunu kullanabilecek. Belki de bazı cerrahi robotlar görevleri tek başına tamamlayabilecek hale gelecek ve cerrahların cerrahi süreci konsoldan denetlemesine olanak tanıyacaktır. Hastanelerdeki birçok robotun odaları temizleyebiliyor oluşundan bahsetmiştik. Bunun yanında hasta vatandaşlara yemek dağıtımını yapabiliyorlar. Ve Çin Japonya da robotlar laboratuvar ortamlarında kan tahlili gibi önemli görevleri yapar duruma geldiğini görmekteyiz. Hijyen alanında drone robotlar havaalanlarında yolcuların ateşlerini ölçebiliyor ve kamu alanlarında havada uçarak sosyal mesafe ile ilgili vatandaşlara bilgi vermektedir. Ve sokak park gibi alanları dezenfekte etmek içinde kullanılmaktadır.

GELECEĞİN MESLEKLERİ

Geleceğin meslekleri nelerdir? Daha önce çok kez araştırması yapılan ve üzerine konuşulan bu konu özellikle bu geçirmiş olduğumuz pandemi döneminde daha da önem kazanarak konuşulmaya devam eden bir konu haline gelmiştir. Pandemi döneminde dünya genelinde yaşanan köklü değişimler sonucu dijitalleşme bu değişimin odak noktası haline geldi ve dijitalleşmeyle birlikte e-ticaret ve internet temelli mesleklerin daha çok yaygınlaştığı görülmekte. Dolayısıyla her şeyin internet altyapısına bağlı olduğu bu süreçte yazılım ve donanım alanında, evle ilgili sektörlerde, gıda sektöründe ve lojistik sektöründe talep oldukça arttı.

Eğlence içerikli platformlar, bu platformlara yazı yazan senaristlerin ve görsel içerik üreticilerinin; e-ticaretteki artışlarda tedarikçi sektörün, web geliştiricilerin, veri tabanı uzmanlıklarının, pazar araştırma analistlerinin ve pazarlamanın yıldızı oldukça parladı. Bunların sonucunda da veri analistleri ve analitiği değerlendirildi.

Bu değişimler sonucunda popüler olacağı düşünülen birçok meslek ortaya çıkıyor.

Sevgi YENİLMEZ

Bunlardan bazılarını listeleyecek olursak:

1. Veri Analistleri ve Veri Bilimciler
2. Yapay Zeka ve Makine Öğrenimi Uzmanları
3. Dijital Pazarlama ve Strateji Uzmanları
4. İş Geliştirme Uzmanları
5. Dijital Dönüşüm Uzmanları
6. Bilgi Güvenliği Analistleri
7. Yazılım ve Uygulama Geliştiricileri
8. Proje Yöneticileri
9. İşletme Hizmetleri ve Yönetim Yöneticileri
10. Veri Tabanı ve Ağ Uzmanları
11. Robotik Mühendisler
12. Stratejik Danışmanlar
13. Yönetim ve Organizasyon Analistleri
14. Risk Yönetim Uzmanları
15. Veri Dedektifi
16. Etik Kaynak Kullanımı Yetkilisi
17. Yapay Zeka İş Geliştirme Yöneticisi
18. Programlama Uzmanları
19. İnsan-makine Ekip Yöneticileri
20. Sanal Mağaza Asistanı

Görüldüğü gibi bunların hepsi teknolojik altyapılı meslekler ve gelecekte teknoloji altyapılı meslekler fazlaca yaygınlaşacak. Biz böylece bazı mesleklere “elveda” derken bazı mesleklere “merhaba” demeye başlayacağız.

Şirketlerde tıpkı bizim gibi bu yeni çağa “merhaba” diyerek iş alımlarında sadece kişilerin yetkinliklerine öncelik vermekle kalmayıp buna ek olarak kişilerin zihin yapılarını da değiştirmeleri gerektiğini öne sürerek buna da önem vermeye başlayacaklardır. Örneğin Microsoft Türkiye iş alımlarında her şeyi öğrenmeye açık, gelişime açık zihin yapısına sahip olan insanları istihdam etmektedir.

Oxford Üniversitesi yaptığı araştırmada geleceğin mesleklerinin Yapay Zeka Mühendisliği, Robotik Mühendisliği, Siber Güvenlik Uzmanlığı, Yazılım ve Uygulama Geliştiricisi, Oyun Geliştiricisi, Dijital Pazarlama Uzmanlığı olduğunu ileri sürmektedir.

Bu durumda gelecekte iş başvurusu yaparken bilgi ve teknoloji, öğrenme ve yenileme, yaşam ve mesleki gibi becerilere sahip olmamız gerekecek. Bu becerilere sahip olmak içinse kendimizi kodlama, algoritma, robotik ve 3 boyutlu tasarım alanlarında geliştirmemiz gerektiği şüphe götürmez bir gerçeklik halini almıştır.

KARBON EMİSYONU/ EKC HİPOTEZİ

Simon Kuznets, gelir eşitsizliği ve kişi başına gelirin büyüme oranı arasındaki ters-U şeklindeki ilişkinin varlığını ortaya koyarak 1971 yılında Nobel Ekonomi ödülünü kazanmıştır. Yirmi yıl sonra Grossman ve Krueger Kuznets eğrisi kavramını kullanarak uygun çevresel şartlar ile kişi başına düşen gelir artışı arasındaki ilişkiyi tanımladı ve daha sonra bu kavram çevresel Kuznets Eğrisi (EKC) olarak bilinmeye başlandı. EKC, çevresel bozulma oluşturan bazı değişkenler (Yeryüzünün bozulması, Kirlenme, Aşırı nüfus vb.) ile kişi başına gelir arasındaki ilişkiyle ilgili bir hipotezdir.

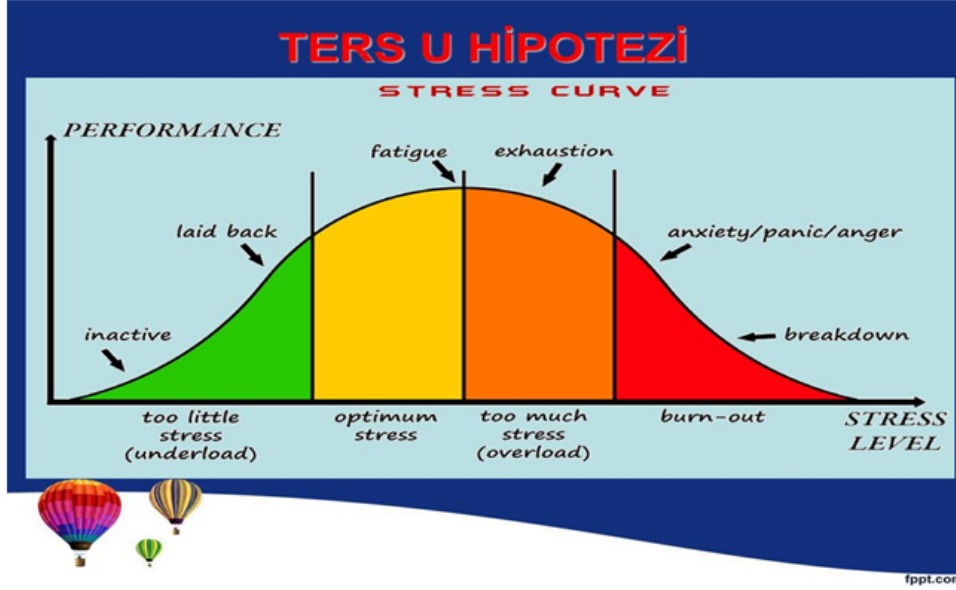
EKC hipotezine göre çevresel bozulma ve kirlenme kişi başına gelir arttıkça önce artmakta ve daha sonra yeterli bir derecedeki yüksek bir gelir düzeyinden sonra ise düşmektedir. Bu çalışma EKC hipotezinin gelişimini incelemekte, bu kavramın eleştirel ve kısa gelişim tarihini ele almakta ve incelemektedir. EKC temel olarak deneysel bir fenomendir. Bu hipoteze destek veren deneysel çalışmalar genel olarak gelir düzeyleri ile çevrenin tahribatı arasındaki ilişkiyi sorgulayan ülkelerarası analizlerden oluşmaktadır.

Melih BAŞKAYA

Deneyisel çalışmalar ülkelerin büyük çoğunluğunda 1970-2000 yılları arasında kişi başına düşen gelirin yükselmesiyle dünya genelindeki çevresel bozulma düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Fakat özellikle son yıllarda küresel ısınma, iklim değişikliği, doğal felaketler ve spesifik kirleticilerin ortaya çıkması ters-U şeklindeki ilişkinin varlığı hakkında bazı soru işaretleri uyandırmaktadır. EKC ilişkisinin sayılan nedenlerle var olmadığını ileri süren görüşler ise çevresel bozulmanın küresel ve kuşaklar arası özelliğine dayandırılmaktadır.

Simon Kuznets, 1955 yılında yazmış olduğu “Ekonomik Büyüme ve Gelir Eşitliği” adlı çalışmasında ekonomik gelişmenin başlangıcı ve endüstriyel kalkış (take-off) aşamasını takip eden süreçte ülkelerdeki gelir dağılımının nasıl geliştiğini test eden ilk iktisatçı olmuştur . Kuznets’in bulgularından çıkan sonuçlar “Kuznets Yasası” olarak adlandırılan şu ilişkiye işaret etmekteydi: Kişi başına gelir arttığında gelir eşitsizliği de buna paralel olarak artacak, fakat belirli bir dönüm noktasından sonra düşmeye başlayacaktır. Kişi başına düşen gelir miktarı ile gelir eşitsizliği arasındaki bu değişken ilişki ampirik çalışmalarla da desteklendikten sonra “Ters U Şeklindeki Eğri”, “Çan Şeklindeki Eğri” ve en çok bilinen adıyla “Kuznets Eğrisi” olarak adlandırılmaktadır.

Çevresel kirliliğe neden olan başlıca faktörler sanayileşme, ulaşım, nüfus yoğunluğu, yoksulluk, toprak erozyonu, trafik ve trafik yoğunluğu, mülkiyet haklarının yanlış düzenlenmesiyle kaynakların sömürülmesi vb. sayılmaktadır. Özellikle son dönemlerde Asya ülkelerinde ekonomik büyüme çevresel kirliliğe neden olan en önemli etkidir. Bunun kanıtı ise hava kirliliği ve ekosistemde yaşanan değişikliklerdir.

(Borhan vd., 2012). Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) 2007 ve 2013 raporlarında, küresel ısınmayı yaşayan en önemli çevresel problemlerin başında görmektedir. Dünya çapında artan başta karbondioksit (CO₂) olmak üzere sera gazı emisyonları miktarları, bu problemi güçlendirmektedir.

AŞININ KAZANANLARI

Dünyayı sarsan ve dengeleri altüst eden Covid-19 virüsü için dünya genelinde çalışma yapıp aşı üreten birçok firma oldu. Bunların başında bildiğimiz üzere Türkiye’de kullanılmakta olan Almanya merkezli bir aşı olan BioNTech ve Çin merkezli bir aşı olan Sinovac gelmektedir. Bir diğeri de Türkiye’de kullanılmasa da ABD’de büyük önem gören ABD’nin Massachusetts kenti merkezli Moderna aşısıdır.

Peki hangi firma aşidan ne kadar gelir elde etti?

Covid-19 aşısı yakın zamanların piyasası en fazla olan ve en çok satan ilaçları arasına girme yolunda ilerledi ve ilerlemeye de devam ediyor. Bunun gözle görülen en büyük nedeni ise ülkelerin daha fazla can kaybına engel olma ve bu hastalıktan kurtulabildikleri en kısa sürede kurtulma istekleridir. Talep çok sayıda olduğundan dolayı şirketler de kasalarını doldurdu.

BioNTech aşı üretiminde ortağı Pfizer ile birlikte şimdiye kadar 100’ün üzerinde ülkeye 1 milyar dozun üzerinde aşı tedarik etti. Aynı zamanda Türk bilim insanları Uğur Şahin ve Özlem Türeci’nin kurucusu olduğu Alman biyoteknoloji şirketi BioNTech ile ilaç şirketi Pfizer, birlikte geliştirdikleri Covid-19 aşısıyla anlaşmalardan en fazla gelir eden üreticiler arasında yer aldı. Diğer şirketlere kıyasla daha köklü bir şirket olan Pfizer’in hisseleri son 12 ayda yüzde 1,8 artarken, BioNTech hisseleri yüzde 156 arttı.

Yurdağül ALTIPARMAK